

BİLGİ NOTU

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Ticarete Teknik Engeller (TTE) Komitesi'nin 2025 yılı ikinci toplantısı 25 – 27 Haziran 2025 tarihlerinde Cenevre/İsviçre'de gerçekleştirilmiştir.

Resmi Komite toplantılarının, DTÖ üyesi ülkelerin küresel ticarete teknik engel yaratma potansiyeline sahip muhtelif mevzuat taslakları ve uygulamalarının görüşüldüğü kısmında, üye ülkeler tarafından 20'si yeni olmak üzere toplamda 78 STC gündeme getirilmiştir. Yeni STC'lerde; ev aletleri, demir ve çelik ürünleri, pamuk balyaları, endüstriyel kimyasallar, enerji ve depo depolama sistemleri, elektrikli ekipman güvenliği, biyolojik olarak parçalanabilir plastik ürünler ve motorlu araçlarla ilgili çeşitli teknik düzenlemeler ele alınmıştır.

Komite Başkanı Ekvador'dan Daniela GARCÍA, görevini Birleşik Krallık'tan Beatriz STEVENS'a devretmiştir.

Oturum öncesinde Japonya, Çin'in ofis cihazlarına yönelik bilgi güvenliği teknolojisi standartlarına ilişkin olarak dile getirdiği endişeler (STC ID 761) konusunda ilerleme kaydedildiğini bildirerek, söz konusu STC'yi geri çekmiştir. Çin de Suudi Arabistan ile Birleşik Arap Emirlikleri'ne karşı ilk kez bu toplantı gündemine alınması planlanan 3 adet STC ile ilgili toplantı öncesinde yapılan ikili temaslarda kaygılarının giderildiğini ifade ederek çözüme ulaşıldığını duyurmuştur.

Komitede gündeme gelen STC'lerin büyük oranda AB, Hindistan, Endonezya ve Çin düzenlemeleriyle ilgili olduğu müşahade edilmiş olup AB ve ABD başta olmak üzere Çin, Hindistan, Kanada, Avustralya, Güney Kore, Kenya, Endonezya ve Brezilya'nın da diğer üye ülke uygulamalarıyla ilgili çok sayıda STC'yi gündeme getirdiği ya da desteklediği gözlemlenmiştir.

Fas'ta 2 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe giren ve muhtelif demir-çelik ürünleriyle ilgili Fas standartlarının uygulanması ve ihracatçı tarafından Fas'ta yerleşik temsilci bulundurulması başta olmak üzere çeşitli önlemleri zorunlu hale getiren düzenlemeyle ilgili olarak yeni bir STC tarafımızca Komite gündemine getirilmiştir.

Söz konusu düzenlemeyle ilgili olarak;

- Teknik düzenlemenin yürürlüğe girişinden sonra yaşanan gelişmelerin ülkemizce yakından takip edildiği, Düzenlemenin yüksek gerilimli çubuklar, filmaşınlar, çelik ürünler ve sandviç panellerle ilgili 16 Fas standardının uygulanmasını zorunlu kıldığı,
- Bu standartların içeriğinin uluslararası standartlarla uyumluluğundan emin olunmadığı ve sapmalardan endişe duyulduğu,
- Belirtilen ürünlerin Fas'a ihracatı öncesinde ihracatçıların Fas'ta yasal bir temsilci ataması, Fas NM sertifikalarının ihracatçı ülkede tanınması gereği, IMANOR tarafından ihracatçı ülkede resmi bir belgelendirme kuruluşunun yetkilendirilmesi ihtiyacı, NM belgelendirme kurallarına uygun bir oto-kontrol sisteminin uygulanması gibi birçok koşulun getirildiği,
- Bu koşulların sağlanmasının aşırı külfetli ve maliyetli olacağı,
- Öngörülen tedbirlerin meşru amaca ulaşmak için gerekenden daha fazla ticareti kısıtlayıcı olduğu ve uluslararası uygulamalar, DTÖ ilkeleri ve TBT Anlaşmasının 2.2 maddesi ile uyumlu olmadığı,

- Bütün bu gerekliliklerin ticaret üzerinde önemli etkileri olacağı

ifade edilmiş ve;

- Bu teknik düzenlemenin gerekçesinin, uygulama detaylarının ve yasal dayanaklarının açıklanması ve netleştirilmesi,
- Düzenlemenin DTÖ bildiriminin yapılarak yorumların sunulması için uygun bir süre sağlanması,
- Düzenlemeyle ilgili gereklilikler ve uygulama süreci hakkında ayrıntılı bilgi edinilmesini teminen ikili düzeyde istişarelerde bulunulması,
- Ülkemizin kaygıları giderilene kadar Fas'ın yeni teknik düzenlemenin uygulanmasını askıya alması

talep edilerek her iki taraf arasındaki diyalog ve işbirliğinin ticaret için elverişli bir ortamı geliştireceği vurgulanmıştır.

Diğer taraftan, Fas tarafı kısa ve yüzeysel bir cevapla düzenlemenin tüketicinin korunmasını amaçladığını ve standardizasyon, sertifikasyon ve akreditasyon konularını düzenleyen Fas Kanununa uygun olarak hazırlandığını ifade etmiştir.

Komite gündemine STC (ID 783) olarak Endonezya tarafından ilk kez 2023 yılı Mart ayında yapılan toplantıda sunulan ve bu tarihten itibaren tarafımızca desteklenen AB'nin **Atık Sevkiyat Tüzüğü** revizyonu (G/TBT/N/EU/893), sekizinci kez gündeme gelmiş ve geçen sürede AB tarafından ülkemiz kaygılarını giderecek herhangi bir girişimde bulunulmamasından dolayı bir kez daha aynı gerekçelerle desteklenmiştir.

Endonezya'nın ise geçmiş toplantılarda dile getirdiği hususları 9 Aralık 2024 tarihinde AB tarafı ile yapılan ikili görüşme sonucunda revize ettiği görülmüştür. Endonezya temsilcisi, düzenlemenin yasal çerçevesi, yasa dışı atık sevkiyatının önüne geçilmesi ve çevrenin korunması yönünden öneminin ikili görüşmeyle anlaşıldığını, bununla birlikte düzenlemenin ticaret üzerinde yaratacağı olumsuzluklar hakkında Endonezya pozisyonunun korunduğunu belirterek kaygılarını tekrar ifade etmiştir. Düzenlemeye ilişkin söz alan temsilcimiz ise, söz konusu mevzuatın; atık ihracatının kısıtlanması yoluyla halihazırda ülkemizde işleyen döngüsel ekonomiyi engelleyebileceği, ithalatçılara ek yük ve maliyetler getireceği, tehlikeli atıkların sınır ötesi taşınmasına ilişkin kuralları belirleyen uluslararası sözleşmelerin mevcut olması nedeniyle taslak mevzuatın TTE Anlaşmasının 2.4. maddesiyle çeliştiği yönündeki değerlendirmeleri dile getirmiştir.

AB'nin **Ambalaj ve Ambalaj Atığı Tüzüğüne** (*Regulation on packaging and packaging waste amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC*) karşı bir süredir muhtelif ülkelerce gündeme getirilen STC (ID 786) ülkemizce de desteklenmekte ve anılan düzenlemelere ilişkin kaygılarımız ifade edilmektedir.

Bahse konu düzenlemeyle ilgili olarak, AB'nin Gümrük Birliğine taraf bir ülke olarak Türkiye'nin ana ihraç pazarı olduğu, bu nedenle AB düzenlemelerinin tarafımızca yakinen takip edildiği belirtilerek;

- AB'nin geri dönüştürülmüş içerik şartını karşılamak üzere atıkların ayrı toplanması ve atık geri dönüşüm tesisleri için yeni şartlar getirdiğinin görüldüğü,

- Bu gerekliliklerin üçüncü ülkelerde halihazırda mevcut olan döngüsel ekonomi uygulamaları için ek yük oluşturacağı,
- Bu gerekliliklerin yerine getirilmesini sağlayacak kriterlerin orantılılığı konusunda şüphelerimizin olduğu,
- Geri dönüştürülmüş içeriklerin daha kaliteli hale getirilmesinin üçüncü ülkelerdeki döngüsel ekonomi uygulamalarının rekabet gücünü engellemeden yapılması gerektiği,
- Düzenlemenin 7.2a maddesinde öngörülen şartların ürün özelliklerinden ziyade menşe temelinde bir ayırım getirdiği ve ithal ürünleri benzer yerli ürünlerden daha az lehte bir muameleye tabi tuttuğu,
- Benzer ürünler arasında menşe temelinde ayrımcılık yapılmasının hem ulusal muamele hem de TBT Anlaşması Madde 2.1'de yer alan en çok kayırlan ülke kurallarına uymadığı

ifade edilmiştir.

Yine bir AB mevzuatı olan **Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü** (*Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010*) ile ilgili STC (ID 807) de, 2024 yılı Haziran ayı toplantılarından sonra üçüncü kez ülkemizce desteklenmiştir. Konuyla ilgili söz alan temsilcimiz,

- AB tarafından Tüzüğün daha kolay uygulanması amacıyla yayımlanan rehber ve soru-cevap belgesinin güncellenmesi ile ülkemizin düşük riskli olarak sınıflandırılmasından memnuniyet duyulmakla birlikte kaygılarımızın devam ettiğini,
- Tüzük kapsamının hem hammaddeleri hem de nihai ürünü içerdiğini ve dolayısıyla tedarik zinciri boyunca ürünlerin izlenebilirliğini gerektirdiğini,
- Bu durumun, üreticilerin üçüncü ülkelerdeki hammadde tedarikçilerinden bilgi toplaması anlamına geldiğini ancak bilgi edinilmesi ve bilgilerin doğrulanmasına yönelik yöntemin mevzuatta açık olmadığını,
- AB’de yerleşik üreticiler de dahil olmak üzere bazı girdi ya da hammaddelerin tedarikinde aksaklıklara neden olunabileceğini,
- Bu gerekliliklerin, sadece Türk üreticiler için değil AB’de yerleşik üreticiler için de bazı girdi ya da hammaddelerin tedarikinde aksaklıklara neden olabileceğini,
- Bu bağlamda, ilgili mevzuata uyumun sağlanması ve küresel değer zincirlerinden dışlanmamaları özellikle üçüncü ülkelerdeki küçük üreticilere sağlanacak destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğini,
- Öngörülen geçiş sürecinin yetersiz olduğunu,
- Ormansızlaşmanın azaltılması ve biyoçeşitliliğin korunması hedefini desteklemekle birlikte, tedbirlerin amaca uygun olması ve ticareti gereksiz yere kısıtlamaması gerektiğini

ifade etmiştir.

Bakanlığımızın “*Karayolu Dışında Kullanılan Hareketli Makinaların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2024/2)*” özelinde Kore Cumhuriyeti tarafından ülkemiz aleyhine bir STC’nin (ID 843) 2024 Kasım ayı toplantısında Komite gündemine getirildiği ve yapılan müzakereler sonucunda bu STC’nin geri çekildiği, diğer taraftan bir önceki Komite toplantısı marjında Kore Cumhuriyeti yetkilileriyle konu hakkında bir görüşme daha yapıldığı

ve bu görüşmede denetim kaynaklı problemler olması durumunda tarafımızla doğrudan iletişime geçilmesi gerektiğinin belirtildiği malumlarıdır. Bu kapsamda, bir önceki toplantıdan bu yana tarafımıza aktarılan sorunlarla ilgili hızlı bir şekilde çözüm sağlandığı ve Bakanlığımızın çalışmalarının takdirle karşılandığı Koreli yetkililerce temsilcimize bildirilmiş ve teşekkür edilmiştir.

Diğer taraftan, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) 1 Haziran 2025 tarihinde yürürlüğe soktuğu bazı gıda ürünleri için yeni bir etiketleme sistemi getiren “Nutri-Mark” düzenlemesiyle ilgili çekincelerimizi ifade etmek ve uygulama detaylarına ilişkin bilgi edinmek amacıyla tarafımızca talep edilen ikili düzeyde görüşme, BAE yetkililerinin toplantılarda hazır bulunmaması nedeniyle gerçekleşmemiştir. Bununla birlikte, daha önce muhataplarımıza iletilen görüş ve değerlendirmelerimizle ilgili olarak, Abu Dabi Kalite ve Uygunluk Konseyinden elektronik posta yoluyla cevap alınmaya başlanmıştır.

Komite toplantılarının son gününde, 24 Haziran tarihinde yapılan şeffaflık çalışma grubu oturumuna ilişkin özet bilgiler paylaşılmıştır. Özellikle şeffaflıkla ilgili yerel kurumsal düzenlemeler, üyelerin bildirimleri hakkında yorum yapma fırsatları ve TBT bildirimlerinin zamanında yapılması konusunda farklı üye ülke tecrübeleri üzerinde durulmuş, teknik düzenlemelerin kalitesini artırmak için tüm paydaşlara yorum için gerekli sürenin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

Yine, 24 Haziran'da düzenlenen tematik oturumda, gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülke üyelerinin TBT Anlaşması kapsamındaki esneklikleri nasıl daha iyi kullanabileceklerinin incelendiği ifade edilmiş, üyelerin Anlaşma kapsamındaki özel ve farklı muamele disiplinlerini kullanma deneyimleri, Komite'nin çalışmalarına katılımı ve kalite altyapısının geliştirilmesi de dahil olmak üzere hedeflenen kapasite geliştirme faaliyetlerine duyulan ihtiyacın ele alındığı belirtilmiştir. Ticaret ve Kalkınma Komitesi Başkanı, Cibuti Birleşmiş Milletler, DTÖ ve Diğer Uluslararası Kuruluşlar Nezdinde Daimi Temsilcisi Büyükelçi Kadra HASSAN'ın katıldığı oturumda, DTÖ 13 üncü Bakanlar Konferansı Özel ve Farklı Muamele Deklarasyonu'nun ele alındığı ve panelde Brezilya, Kamboçya, Ekvador, Kenya, Senegal, Uganda, Vietnam ve Zambiya'dan da konuşmacıların yer aldığı bilgisi verilmiştir. Aynı tarihte yan etkinlik olarak ABD ev sahipliğinde, standart kuruluşu ASTM öncülüğünde gıda ve tarım izlenebilirliği için uluslararası standartlar konulu bir çalıştay gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Son olarak, gözlemci statüsündeki uluslararası kuruluş temsilcilerinin, teknik işbirliği alanında yapılan faaliyetler hakkında yaptığı bilgilendirmeler ile toplantı sona ermiştir.

Bir sonraki resmi komite toplantısının 12 – 14 Kasım 2025 tarihlerinde yapılması öngörülmekte olup tematik oturumlarda yapay zeka, yarı iletkenler ve konumlandırma sistemleri de dahil olmak üzere kritik ve gelişmekte olan teknolojilere yönelik uluslararası standartlar, iyi düzenleyici uygulamalar ve metrolojiye odaklanılacağı bildirilmiş, DTÖ Bilgi Teknolojileri Anlaşması kapsamında tarife dışı önlemlere ilişkin bir oturumun planlandığı ifade edilmiştir.